

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-340-105>

УДК 399.92

ГОЛОВЧАНСЬКА Вікторія

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

<https://orcid.org/0000-0001-8729-4520>e-mail: viktoriia.mykulyanets@uzhnu.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ДОСВІД ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті досліджено теоретичні та прикладні засади організаційно-фінансового забезпечення транскордонного співробітництва в умовах активізації євроінтеграційних процесів та регіонального розвитку України. Акцент зроблено на визначенні ролі транскордонної взаємодії як стратегічного інструменту просторової інтеграції, зміцнення міждержавного партнерства та соціально-економічного піднесення прикордонних територій. Узагальнено сучасні виклики та бар'єри, що стримують ефективну реалізацію спільних ініціатив на прикордонних територіях, зокрема інституційні, нормативно-правові, інфраструктурні та фінансові диспропорції. Обґрунтовано важливість інтеграції місцевих і регіональних структур управління, єврорегіонів, громадських організацій та бізнесу у формування дієвої моделі управління транскордонним співробітництвом. Особливу увагу приділено аналізу фінансових джерел підтримки транскордонних проєктів — від місцевих бюджетів до інструментів політики згуртованості ЄС (зокрема програм Interreg NEXT), міжурядових фондів та міжнародних фінансових інституцій. Розглянуто динаміку залучення коштів у рамках програм 2021–2027 років, зокрема у Закарпатській області як прикладі успішного використання геополітичного потенціалу. Проаналізовано результати участі області у програмах Interreg, охарактеризовано профілі проєктів, масштаби фінансування, склад учасників, галузеву спрямованість ініціатив. Виокремлено вплив воєнного стану на функціонування прикордонної інфраструктури та можливості адаптації інструментів транскордонного співробітництва до умов повоєнної відбудови. Наголошено на необхідності розвитку високотехнологічних пунктів пропуску, мультимодальних логістичних хабів, цифровізації управлінських процесів і формування нового покоління міжрегіональних транспортних та економічних зв'язків. Доведено перспективність інтеграції Закарпатської області до європейського простору через активне використання програм підтримки ЄС, модернізацію інфраструктури та посилення інституційної спроможності місцевого самоврядування.

Ключові слова: транскордонний ринок, євроінтеграція, транскордонне співробітництво, механізми, фінансування, конкурентоспроможність, ефективність, інституційний розвиток, економічні системи, імплементація, європейський досвід, міжнародна безпека.

GOLOVCHANSKA Viktoriia

Uzhhorod National University

ORGANIZATIONAL AND FINANCIAL SUPPORT FOR CROSS-BORDER COOPERATION IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION AND REGIONAL DEVELOPMENT: THE EXPERIENCE OF ZAKARPATTIA REGION

The article examines the theoretical and practical foundations of organizational and financial support for cross-border cooperation in the context of intensified European integration processes and regional development in Ukraine. The emphasis is placed on determining the role of cross-border interaction as a strategic instrument for spatial integration, strengthening intergovernmental partnership, and socio-economic development of border areas. The article summarizes the current challenges and barriers that hinder the effective implementation of joint initiatives in border areas, in particular institutional, regulatory, infrastructural, and financial disparities. The importance of integrating local and regional management structures, Euroregions, civil society organizations, and businesses in the formation of an effective model for managing cross-border cooperation is substantiated. Particular attention is paid to the analysis of financial sources of support for cross-border projects — from local budgets to EU cohesion policy instruments (in particular, Interreg NEXT programs), intergovernmental funds, and international financial institutions. The dynamics of fund mobilization under the 2021–2027 programs are examined, particularly in Zakarpattia Oblast as an example of successful use of geopolitical potential. The results of the region's participation in Interreg programs are analyzed, and project profiles, funding scales, participant composition, and sectoral focus of initiatives are described. The impact of martial law on the functioning of border infrastructure and the possibilities for adapting cross-border cooperation instruments to the conditions of post-war reconstruction are highlighted. The need to develop high-tech checkpoints, multimodal logistics hubs, digitize management processes, and form a new generation of interregional transport and economic ties is emphasized. The prospects for the integration of the Zakarpattia region into the European space through the active use of EU support programs, infrastructure modernization, and strengthening the institutional capacity of local self-government have been proven.

Keywords: cross-border market, European integration, cross-border cooperation, mechanisms, financing, competitiveness, efficiency, institutional development, economic systems, implementation, European experience, international security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах активізації євроінтеграційних процесів та глобалізації особливої актуальності набуває питання розвитку транскордонного співробітництва як одного з ефективних механізмів просторової інтеграції, соціально-економічного розвитку прикордонних територій та реалізації потенціалу міжнародного партнерства. Транскордонне співробітництво є важливим інструментом реалізації політики регіонального

розвитку, який забезпечує взаємодію органів влади, бізнесу, громадських організацій та міжнародних структур з метою вирішення спільних проблем і реалізації проєктів, що мають транскордонне значення.

Водночас ефективність реалізації ініціатив у цій сфері значною мірою залежить від належного організаційного та фінансового забезпечення, що охоплює наявність інституційних механізмів управління, чітко визначених процедур співпраці, джерел фінансування та нормативно-правового супроводу. В умовах зростаючої складності викликів – як зовнішньополітичних, так і внутрішньоекономічних – виникає потреба у системному аналізі поточного стану організаційно-фінансового забезпечення транскордонного співробітництва, ідентифікації існуючих бар'єрів, а також окресленні напрямів їх подолання. Це зумовлює наукову та практичну значущість дослідження, результати якого можуть стати підґрунтям для удосконалення державної та регіональної політики у сфері прикордонної взаємодії.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання розвитку транскордонних громад та територій проаналізовано в низці наукових досліджень, зокрема в працях: М. Мікули [1-2], Н. Попадинця [3-5], О. Пастернак [6-8], К. Гегедоша [9], Окуньовська Є. [10] та ін.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження організаційно-фінансових механізмів транскордонного співробітництва в Україні в умовах активізації євроінтеграційних процесів, зокрема на прикладі Закарпатської області, а також виявлення ключових проблем, інституційних бар'єрів та перспектив їх подолання через залучення інструментів європейських програм, механізмів державно-приватного партнерства й модернізації прикордонної інфраструктури.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Організаційно-фінансове забезпечення транскордонного співробітництва (ТКС) є пріоритетним фактором успішної реалізації спільних проєктів та програм між прикордонними регіонами різних держав. Його ефективність визначається рівнем інституційної взаємодії, обсягом фінансових ресурсів та механізмами їх розподілу, а також нормативно-правовим регулюванням.

Організаційне забезпечення ТКС ґрунтується на діяльності єврорегіонів, транскордонних робочих груп, агентств регіонального розвитку, а також місцевих органів влади та громадських організацій. Важливу роль відіграють такі організаційні механізми:

- Єврорегіони – створюються на основі угод між сусідніми регіонами різних країн для реалізації спільних економічних, соціальних і культурних ініціатив;
- Програми територіального співробітництва ЄС – зокрема, INTERREG, які надають фінансову та організаційну підтримку проєктам ТКС;
- Міжурядові та міжрегіональні угоди – слугують інституційною основою для налагодження транскордонних зв'язків;
- Громадсько-приватне партнерство (ГПП) – сприяє залученню бізнесу до процесів регіонального розвитку через спільні інвестиційні ініціативи.

У свою чергу джерела фінансування ТКС доцільно розділити на внутрішні та зовнішні. До основних джерел фінансового забезпечення належать:

- кошти місцевих та регіональних бюджетів – використовуються для співфінансування проєктів, що сприяють економічному розвитку прикордонних територій;
- національні програми підтримки регіонального розвитку – субсидії та дотації від урядів для стимулювання ТКС;
- європейські фонди та програми – Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF), Європейський інструмент сусідства (ENI), фонд INTERREG;
- міжнародні фінансові інституції – Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Світовий банк (СБ), які надають кредити та грантову підтримку для реалізації великих інфраструктурних проєктів;
- приватний капітал – залучається через механізми державно-приватного партнерства, а також шляхом створення спільних підприємств.

У контексті повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України значно ускладнилася ситуація з розвитком транскордонної співпраці України з сусідніми країнами Європейського Союзу.

Найбільш інтенсивно розвивається транскордонне співробітництво на заході України, зокрема з Польщею, Угорщиною, Словаччиною та Румунією. Наприклад, в Угорщині для ефективного розвитку транскордонного співробітництва було створено спеціальний інститут Уповноваженого прем'єр-міністра з питань транскордонних відносин. Його основними завданнями є розробка відповідної нормативно-правової бази та координація діяльності з центральними органами влади щодо розвитку прикордонних територій.

Зокрема, Угорщина здійснює транскордонну співпрацю на різних рівнях: Карпатського єврорегіону, NUTS 2 (регіональний рівень), NUTS 3 (обласний рівень, включаючи співпрацю органів місцевого

самоврядування та їх інститутів), NUTS 4 (місцевий рівень, що охоплює взаємодію між дрібнішими одиницями місцевого самоврядування) [10, с. 72]. Водночас, в Україні також введена посада Уповноваженого із питань транскордонного співробітництва, що є підтвердженням орієнтації країни на розвиток транскордонної співпраці згідно з європейськими стандартами.

Закарпатська область, завдяки своєму стратегічному геополітичному положенню, має унікальну перевагу, адже межує одразу з чотирма країнами-членами Європейського Союзу: Польщею, Румунією, Словаччиною та Угорщиною. Така особливість забезпечує широкі можливості для участі в програмах транскордонного співробітництва, що реалізуються в межах Європейського інструменту сусідства та партнерства Interreg NEXT.

Зокрема, область залучена до чотирьох масштабних програм транскордонного співробітництва (табл. 1).

Таблиця 1

Програми транскордонного співробітництва у які включена Закарпатська область

Програма	Бюджет	Пріоритети
Interreg NEXT Польща - Україна 2021-2027	187,4 млн євро	Довкілля, здоров'я, туризм, співпраця, кордони.
Interreg VI-A NEXT Угорщина – Словаччина – Румунія - Україна 2021-2027	66 млн євро	Стійкий «зелений» прикордонний регіон, здоровий прикордонний регіон, взаємодіючий прикордонний регіон
Interreg NEXT Румунія - Україна	54 млн євро	Орієнтація на транскордонне середовище, соціальний транскордонний розвиток, прикордонне співробітництво
Дунайська транснаціональна програма 2021-2027	215 млн євро	Розумний Дунайський регіон, зелений та низьковуглецевий Дунайський регіон, соціальний Дунайський регіон, покращення територіального та макрорегіонального управління в Дунайському регіоні

Джерело: систематизовано на основі джерела [11]

Зазначимо, що Програми транскордонного співробітництва Interreg, які впроваджуються в рамках Політики згуртованості ЄС, виступають ключовими механізмами для забезпечення збалансованого та інтегрованого розвитку територій. Хоча їхній бюджет є відносно обмеженим, ці програми мають значний вплив на посилення взаємодії між регіонами та містами, а також сприяють соціально-економічному зростанню прикордонних зон.

З метою сприяння розвитку транскордонного співробітництва на загальнодержавному рівні уряд затвердив Державну програму розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки. У попередні періоди реалізовувалися аналогічні програми на 2007–2010, 2011–2015 та 2016–2020 роки. Однак, незважаючи на їхнє існування, реальна фінансова підтримка з боку держави на впровадження проєктів транскордонного співробітництва була спрямована вперше лише у 2019 році, коли було виділено 10 млн грн на реалізацію шести проєктів (п'ять у Львівській та один в Івано-Франківській областях). У 2022 році державний бюджет передбачав 60 млн грн для підтримки таких ініціатив, а також було визначено механізм конкурсного відбору та надання фінансування. Однак через військову агресію з боку росії ці плани не вдалося втілити в життя [12].

Тому, Європейський Союз є основним ініціатором та здійснює значний внесок у створення нових цільових програм для транскордонної співпраці, до яких активно залучаються, і надалі матимуть можливість бути залученими прикордонні області. В умовах значних втрат України, суттєвого зменшення її валового національного продукту та численних труднощів у сфері бюджетного фінансування це стає важливим шансом для стабільного розвитку наших регіонів та місцевих громад.

Значущість транскордонного співробітництва у процесі євроінтеграції України підтверджується масштабами фінансування програм і проєктів, що були впроваджені або наразі реалізуються в рамках єврорегіонального партнерства з державами Європейського Союзу (рис. 1). Зокрема ЄС передбачив фінансування для програм транскордонного співробітництва, у реалізації яких Україна може брати участь у період 2021-2027 років [13].

Аналізуючи динаміку змін бюджетів програм транскордонного співробітництва єврорегіонів України у період 2014-2020 рр. та 2020-2027 рр., варто акцентувати увагу на Єврорегіоні Карпатський, до складу якого входить Закарпатська область. У 2020-2027 рр. бюджет цього єврорегіону зріс більш ніж удвічі порівняно з попереднім періодом – із 193,7 млн євро до 435 млн євро. Це свідчить про суттєву активізацію транскордонної співпраці в регіоні, що обумовлено як зростанням міжнародного інтересу до Карпатського регіону, так і розширенням інструментів фінансування спільних проєктів між Україною та країнами ЄС.

Досліджуючи прикордонні регіони, слід відмітити, що найбільшу кількість проєктів реалізовано Закарпатською областю – 248, котра входить в «Карпатський регіон» [15]. На другому місці перебувають Львівська та Одеська області, що мають по 113 проєктів. Львівська область активно використовувала можливості транскордонного співробітництва в межах таких програм, як Interreg VI-C, Interreg Europe, а також Interreg VI-A NEXT Poland — Ukraine (2021-2027 роки) та INTERREG VB Danube, Poland-Belarus-Ukraine ENI CBC (2014-2020 роки), що дало змогу співпрацювати з 19 партнерами та брати участь у 161 програмі. У той час, Чернівецька та Волинська області є менш активними учасниками в програмах транскордонного співробітництва. Чернівецька область реалізувала 74 проєкти з 23 партнерами, що складає лише 4,5 % від

загальної кількості всіх проєктів, тоді як Волинська область здійснила співпрацю через участь у 96 програмах (рис. 2).

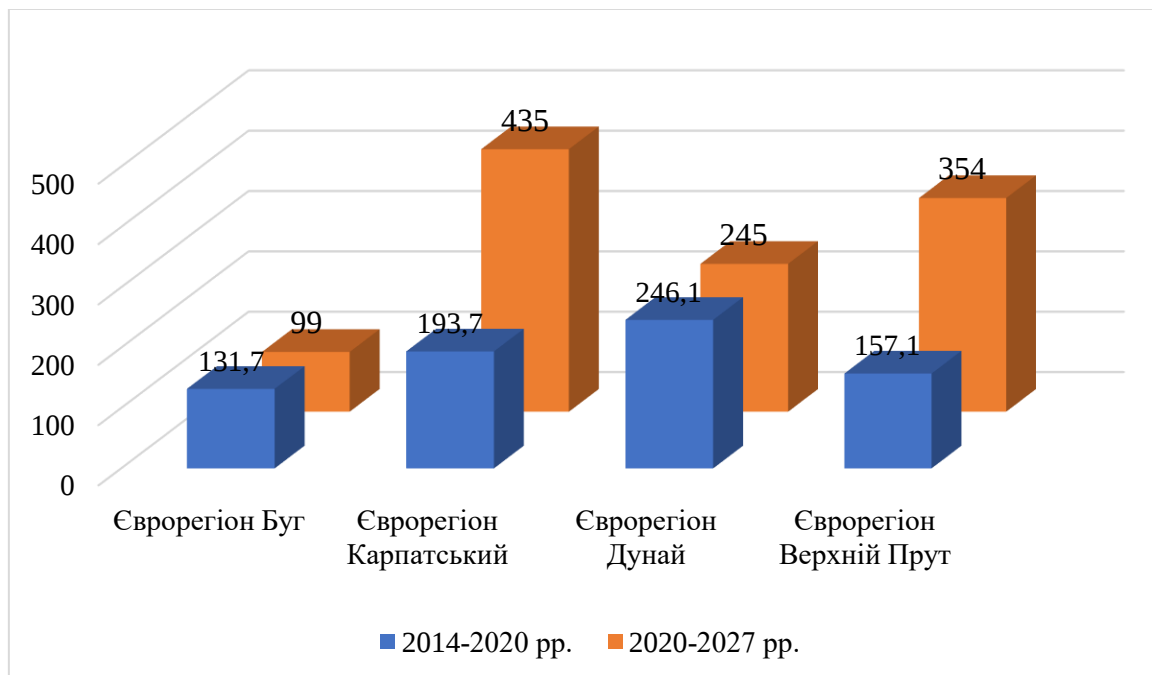

Рис. 1. Зміни у фінансуванні програм транскордонного співробітництва єврорегіонів України в період 2014-2027 pp., млн євро
Джерело: побудовано на основі [14]

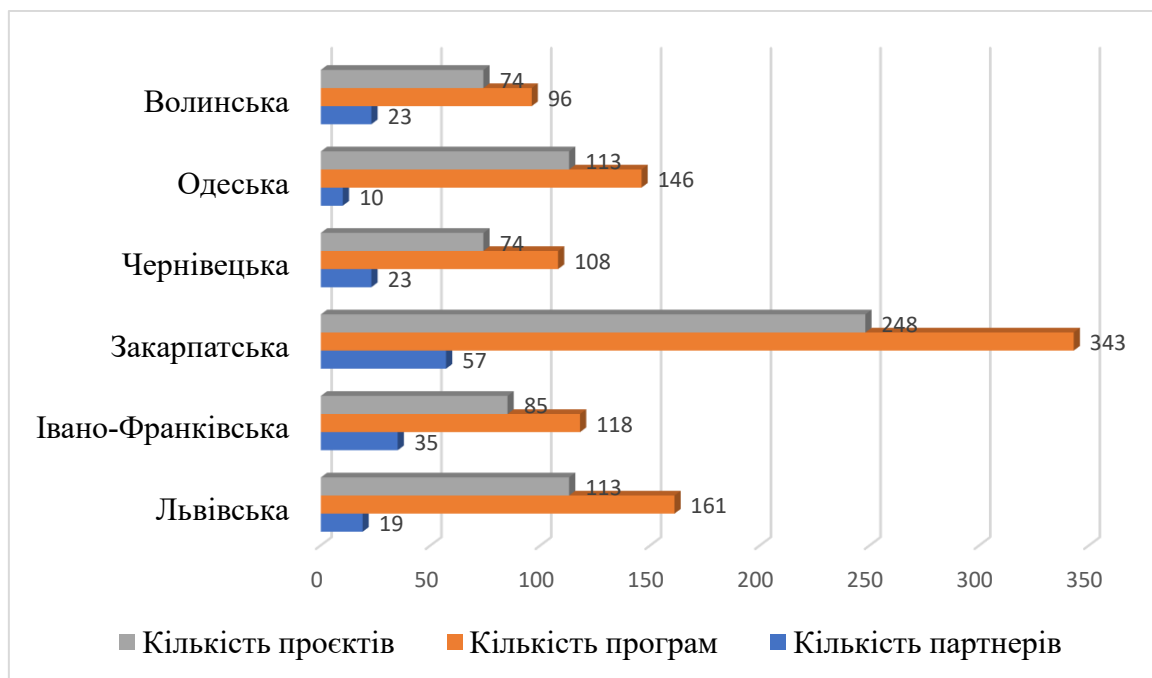

Рис. 2. Зміни показників транскордонного співробітництва регіонів України за період з 2000 по 2027 роки, одиниць
Джерело: побудовано за даними [16].

Варто підкреслити активну участь Одеської області в транскордонному співробітництві в рамках Єврорегіону «Нижній Дунай», де з боку ЄС учасниками є лише румунські повіти. За досліджуваний період Одеська область взяла участь у 146 програмах, успішно реалізувала 113 проєктів та встановила партнерські зв'язки з 10 міжнародними партнерами.

До основних учасників реалізації проєктів у межах зазначених програм належать територіальні громади, регіональні та обласні установи, громадські організації та інші зацікавлені сторони. Окремо варто відзначити активну участь представників національних спільнот, що проживають на цих територіях, оскільки транскордонне співробітництво сприяє налагодженню міжкультурного діалогу та розвитку багатонаціональних громад.

Завдяки системному підходу до організації міжнародного співробітництва та ефективному використанню можливостей, які надають програми Interreg NEXТ, Закарпатська область має потенціал для подальшого економічного зростання, покращення інфраструктури та підвищення якості життя населення.

У період з 2014 по 2020 рік у межах реалізації Програм транскордонного співробітництва в Закарпатській області було здійснено значну кількість міжнародних проєктів, спрямованих на розвиток регіону, покращення інфраструктури, соціально-економічне зростання та зміцнення міждержавної співпраці.

Загалом, упродовж програмного періоду 2014–2020 років Закарпатська область отримала фінансування в розмірі приблизно 31 мільйон євро, що дозволило реалізувати комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня економічного розвитку регіону, покращення якості життя місцевого населення та посилення інтеграції Закарпаття в європейський економічний та соціальний простір.

У 2023 році було ініційовано перші конкурси проєктних пропозицій у межах Програм транскордонного співробітництва, які охоплюють широкий спектр стратегічних напрямів, зокрема охорону довкілля, розвиток системи охорони здоров'я, культурну спадщину та зміцнення міжнародного партнерства.

Протягом 2024 року відбулися засідання Моніторингових комітетів ключових програм, зокрема «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2021–2027» та «Польща – Україна 2021–2027». В результаті обговорень та оцінювання було визначено перші проєкти для подальшої імплементації. Станом на 15 листопада 2024 року в рамках програми Interreg VI-A NEXТ «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2021–2027» було схвалено 39 проєктів для Закарпатської області із загальним обсягом фінансування близько 16 мільйонів євро.

Значну роль у сприянні ефективній реалізації цих проєктів відіграє географічне розташування Закарпатської області, безпосередня близькість до країн-учасниць зазначених програм, а також наявність чинних міжурядових угод і меморандумів про співпрацю між місцевими органами влади. Завдяки цьому створюються оптимальні передумови для тісної взаємодії між партнерами та впровадження проєктів, спрямованих на сталий розвиток регіону.

У межах реалізації Програми транскордонного співробітництва Interreg VI-A NEXТ «Польща – Україна 2021–2027» для Закарпатської області передбачено фінансування десяти проєктів, спрямованих на розвиток медичної сфери та охорону довкілля. Загальний обсяг коштів, виділених на ці ініціативи, становить приблизно 8,5 мільйона євро. Водночас триває процес оцінки та відбору заявок у межах Програми транскордонного співробітництва Interreg VI-A NEXТ «Румунія – Україна 2021–2027», результати якого найближчим часом будуть оприлюднені.

У Закарпатській області активно реалізується Програма Дунайського регіону на 2021–2027 роки, що передбачає як безпосередню участь місцевих організацій та установ у міжнародній співпраці, так і втілення конкретних заходів, спрямованих на соціально-економічний розвиток регіону. Наразі закарпатські бенефіціари задіяні у двох проєктах, що фінансуються в межах цієї програми, що свідчить про активну інтеграцію області в європейський простір транскордонного співробітництва та її прагнення до залучення зовнішніх ресурсів для розвитку місцевої інфраструктури, економіки та соціальної сфери.

Закарпатська область справедливо вважається стратегічним західним форпостом України, оскільки її територія охоплює розвинену транспортно-логістичну інфраструктуру, сучасні прикордонні переходи та потужні залізничні й автомобільні вузли, які забезпечують ефективне сполучення як у межах держави, так і з сусідніми європейськими країнами. Географічне положення області на перехресті кордонів промислово розвинених регіонів Східної та Центральної Європи додає їй важливості в міжнародній економічній та логістичній системі.

Ключовими факторами, які сприяють розвитку Закарпаття, є його розташування в центрі Європи, безпосередня близькість до країн ЄС та наявність значного природно-ресурсного потенціалу Карпатського регіону. Саме ці чинники забезпечують сприятливі умови для активізації транскордонного та міжрегіонального співробітництва, розвитку міжнародних транспортних коридорів, що не лише стимулює економічну інтеграцію України, але й формує основу для масштабної повоєнної відбудови країни. В умовах воєнного стану Закарпаття виконує роль важливого логістичного хабу, який слугує платформою для ефективного використання міжнародної допомоги та залучення іноземних інвестицій у стратегічно важливі галузі.

Інфраструктура митно-прикордонного контролю на території Закарпатської області представлена мережею з 19 пунктів пропуску, які забезпечують переміщення товарів, транспорту та осіб через державний кордон. Із цієї кількості 18 пунктів функціонують на сухопутному кордоні, що проходить уздовж межі з трьома сусідніми державами – Угорщиною, Словаччиною та Румунією. Ще один пункт пропуску спеціалізується на авіасполученні й розташований у міжнародному аеропорту «Ужгород». Загальна довжина кордону, що охоплюється діяльністю митних і прикордонних служб Закарпатської області, становить 467 кілометрів.

Формування сучасної мережі пунктів пропуску є критично важливим етапом у вдосконаленні експортно-логістичних процесів, що сприятиме оптимізації перевезень як комерційних вантажів, так і товарів військового та гуманітарного призначення. Реалізація таких заходів дозволить суттєво скоротити час

очікування на прикордонних переходах, підвищити оперативність постачання, а також створити розгалужені та ефективні транспортні коридори для забезпечення стабільного товарообігу.

З огляду на значну втрату функціональності українських морських портів, основне навантаження з експортно-імпорتنих операцій змістилося на автомобільний транспорт, що зумовлює нагальну необхідність розвитку прикордонної та дорожньої інфраструктури. Поліпшення цих аспектів матиме багатовимірний ефект, позитивно впливаючи не лише на економічний сектор, а й на національну безпекову політику, сприяючи інтеграції України до європейського економічного простору.

У цьому контексті Закарпатська область відіграє стратегічну роль у транскордонному співробітництві та регіональному розвитку завдяки своєму географічному розташуванню та стратегічному потенціалу. Найбільш перспективним та економічно доцільним є створення високотехнологічних пунктів пропуску, що зможуть обслуговувати всі види транспортних засобів без обмеження за вагою та габаритами. Такі об'єкти доцільно розмішувати в попередньо визначених місцях перетину кордону в межах міжнародних автомобільних магістралей, що інтегровані до п'ятого пан'європейського транспортного коридору. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності регіону, розвитку міжнародної торгівлі та логістики, а також стимулюватиме подальше економічне зростання та інвестиційну привабливість Закарпаття.

Реалізація проекту зі створення міжнародного автомобільного пункту пропуску «Біла Церква – Сігету Мармаціей» на українсько-румунській ділянці державного кордону, а також будівництво мостового переходу через річку Тиса на кордоні між Україною та Румунією сприятиме оптимізації прикордонного руху. Це дозволить значно зменшити навантаження на діючі пункти пропуску, зокрема на міжнародний автомобільний пункт «Дякове» – наразі єдиний на Закарпатті пункт пропуску для вантажного транспорту без вагових обмежень на румунському напрямку [16].

Крім того, одним із ключових елементів розширення транскордонної інфраструктури стане відновлення залізничного сполучення через контрольні пункти «Тересва – Кимпулунг-ла-Тіса» та «Ділове – Валя Вишеулуй». Це дозволить забезпечити пряме залізничне з'єднання між регіональними центрами Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей України з адміністративним центром повіту Марамуреш – містом Сігету Мармаціей у Румунії [16]. Реалізація цього проекту сприятиме не лише підвищенню логістичних можливостей регіону, а й стимулюватиме економічну взаємодію, розвиток торговельних зв'язків та туристичного потоку між сусідніми територіями.

На кордоні між Україною та Словачкою Республікою успішно завершено процес модернізації пункту пропуску «Ужгород – Вишне Немецьке». Реконструкція стала можливою завдяки ефективній співпраці з міжнародними партнерами в межах проекту «Економічна підтримка України», фінансованого Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). Внаслідок проведених робіт пропускна спроможність пункту значно зросла – з 630 до 900 транспортних засобів на добу, що сприяє прискоренню митних процедур і зниженню заторів [16].

Цей проект має стратегічне значення для Закарпатської області, оскільки в умовах збільшення транспортного потоку важливо забезпечити ефективність митного контролю та комфортні умови для подорожуючих. Особливо актуальним є розвиток пішохідної та велосипедної інфраструктури на кордоні. У весняно-літній період планується відкриття тимчасового пункту перетину кордону «Лубня – Волосате» на українсько-польському кордоні з перспективою його подальшого розширення для руху екологічно чистого транспорту. Це відповідає сучасному курсу Європейського Союзу, орієнтованому на екологічну сталість та концепцію «Зеленої Європи».

Розвиток такої інфраструктури стане потужним стимулом для зростання туристичних потоків, сприятиме поглибленню транскордонного співробітництва та активізації мобільності населення у прикордонних районах. Наразі відсутність відповідних пунктів перетину змушує подорожуючих користуватися найближчими пунктами пропуску на кордоні зі Словаччиною, що збільшує навантаження на діючі переходи та створює додаткові логістичні труднощі для громадян і бізнесу. Впровадження сучасних рішень у сфері транскордонного сполучення дозволить оптимізувати транспортні потоки, покращити економічні зв'язки та забезпечити комфортний перетин кордону для жителів та туристів.

Враховуючи значну роль модернізації інфраструктури пунктів пропуску в активізації транскордонного співробітництва, важливо оцінити її вплив на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів. Одним із ключових аспектів є аналіз рівня зайнятості та безробіття, адже розвиток транспортно-логістичних вузлів, туристичної інфраструктури та спрощення перетину кордону можуть сприяти створенню нових робочих місць і підвищенню економічної активності населення.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, транскордонне співробітництво постає як дієвий інструмент просторової інтеграції, соціально-економічного зростання прикордонних регіонів та активізації процесів європейської інтеграції України. Організаційно-фінансове забезпечення транскордонних ініціатив є ключовою передумовою реалізації спільних проектів та програм, здатних забезпечити синергію між державними, регіональними, муніципальними та громадськими структурами. На прикладі Закарпатської області продемонстровано

позитивну динаміку залучення європейського фінансування в межах програм Interreg, що забезпечує реальне підґрунтя для модернізації інфраструктури, покращення прикордонного контролю, розвитку транспортно-логістичних сполучень та активізації соціально-культурного обміну. Водночас, збереження та розширення цієї динаміки потребує системного підходу до подолання інституційних, інфраструктурних та нормативно-правових бар'єрів. Важливим завданням є розробка інтегрованих стратегій регіонального розвитку з чітко визначеними механізмами фінансування, участі стейкхолдерів та моніторингу ефективності реалізованих заходів. Перспективи подальшого посилення транскордонного співробітництва в умовах воєнного стану й післявоєнного відновлення України мають спиратися на пріоритети сталого розвитку, інноваційної економіки, цифровізації та екологічної безпеки як основи формування конкурентоспроможного прикордонного простору нового покоління.

Література

1. Мікула Н.А. *Транскордонне співробітництво регіонів України: стан та перспективи*. Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки: монографія. К.: НІСД, 2006. 424 с.
2. Мікула Н.А., Толкованов В.В. *Транскордонне співробітництво*. К.: Крамар, 2011. 259 с.
3. Popadynets N.M. Domestic Market Infrastructure Development in Ukraine: Influence on Cross-Border Trade. *Trans-border economies-new challenges of regional development in demokratik world*. Jaroslaw, 2013. P. 75-81.
4. Попадинець Н.М. Вплив транскордонної торгівлі на розвиток внутрішнього ринку України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональна конвергенція та транскордонні ринки*. 2011. Вип. 5 (91). С. 207-214.
5. Попадинець Н. М., Бондаренко В.М., Серeda С.А., Оводов Д.А. Сучасні підходи до формування інтелектуальної економічної системи будівельних підприємств у контексті розвитку транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 4 (09). С. 96-100. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-9-15>
6. Пастернак О.І. Попадинець Н.М. *Маркетингові аспекти розвитку транскордонних регіонів*. Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг майбутнього: виклики та реалії» (м. Київ, 25 жовтня 2017 р.). Навчально-науковий інститут менеджменту та підприємництва ДУТ. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2017. С. 124-126.
7. Пастернак О.І. Попадинець Н.М. *Особливості сучасного маркетингу транскордонних регіонів*. Маркетинг та менеджмент у фокусі викликів нової економіки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 26-28 квітня 2018 року. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. С. 35-38.
8. Pasternak O. I., Popadynets N. M. *Marketing instruments of Ivano-Frankivsk oblast promotion in terms of cross-border cooperation*. VII International youth science forum "Litteris et Artibus" (Lviv, 23-25 November, 2017). Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House 2017. P. 341-342.
9. Гегедош К. В. Економічна філософія транскордонного маркетингу: становлення і розвиток в умовах цифрової інтеграції. *Маркетинг і цифрові технології*. 2022. Т. 6. № 1. С. 45-62. DOI: <https://doi.org/10.15276/mdt.6.1.2022.4>
10. Окуньовська Є. Транскордонне співробітництво з Україною в умовах війни. Вісник ДонНУ імені Василя Стуса. Серія «Політичні науки». 2022. № 7. С. 70-74.
11. Програми транскордонного співробітництва для громад. Децентралізація. URL: <https://decentralization.ua/news/16625>
12. Подорожний В. «Транскордонне та міжтериторіальне співробітництво: нереалізовані потенціал і можливості». Інститут громадянського суспільства. 2023. URL: <http://surl.li/ugxvjm>
13. Громадський простір. «Успішне транскордонне співробітництво з ЄС – основні поради українським громадам». 2024. URL: <http://surl.li/uhvpus>.
14. Проекти і бенефіціари програм транскордонного співробітництва Європейського Союзу між державами-членами, а також між державами-членами та сусідніми країнами або країнами, які мають намір вступити до ЄС. База даних. URL: <https://keep.eu/countries-and-regions/>
15. Kundytsky O. Cross-border cooperation between Ukraine and EU countries as foundation for development of the Carpathian Euroregion. *Contemporary Socio-Economic Issues of Polish-Ukrainian Cross-Border Cooperation: monograph*. – Warsaw: Center of European Projects, 2017. P. 201-224.
16. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки. Постанова Кабінету Міністрів України № 408 від 14.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021%D0%BF#Text>

References

1. Mikula, N.A. (2006). *Cross-border Cooperation of Ukrainian Regions: Current State and Prospects. Strategic Priorities. Analytical Assessments: Monograph*. Kyiv: NISD. 424 p.
2. Mikula, N.A., & Tolokanov, V.V. (2011). *Cross-border Cooperation*. Kyiv: Kramar. 259 p.
3. Popadynets, N.M. (2013). *Domestic Market Infrastructure Development in Ukraine: Influence on Cross-Border Trade*. In *Trans-border Economies – New Challenges of Regional Development in a Democratic World* (pp. 75–81). Jaroslaw.

4. Popadynets, N.M. (2011). *The Influence of Cross-Border Trade on the Development of Ukraine's Domestic Market*. *Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine. Regional Convergence and Cross-Border Markets*, (5)91, 207–214.
5. Popadynets, N.M., Bondarenko, V.M., Sereda, S.A., & Ovodov, D.A. (2024). *Modern Approaches to Forming the Intellectual Economic System of Construction Enterprises in the Context of Cross-Border Cooperation under European Integration*. *Transformational Economy*, 4(09), 96–100. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-9-15>
6. Pasternak, O.I., & Popadynets, N.M. (2017). *Marketing Aspects of the Development of Cross-border Regions*. In *Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference "Marketing of the Future: Challenges and Realities"* (Kyiv, October 25, 2017), Kyiv: State University of Telecommunications, 124–126.
7. Pasternak, O.I., & Popadynets, N.M. (2018). *Features of Modern Marketing in Cross-border Regions*. In *Marketing and Management in the Focus of Challenges of the New Economy: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (April 26–28, 2018), Uzhhorod: UzhNU "Hoverla", 35–38.
8. Pasternak, O.I., & Popadynets, N.M. (2017). *Marketing Instruments for Promoting Ivano-Frankivsk Oblast in Terms of Cross-border Cooperation*. In *VII International Youth Science Forum "Litteris et Artibus"* (Lviv, November 23–25, 2017), Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, 341–342.
9. Hehedosh, K.V. (2022). *Economic Philosophy of Cross-border Marketing: Formation and Development under Digital Integration*. *Marketing and Digital Technologies*, 6(1), 45–62. <https://doi.org/10.15276/mdt.6.1.2022.4>
10. Okunovska, Y. (2022). *Cross-border Cooperation with Ukraine during the War*. *Bulletin of Vasyl Stus Donetsk National University. Series "Political Science"*, (7), 70–74.
11. *Cross-border Cooperation Programs for Communities. Decentralization*. URL: <https://decentralization.ua/news/16625>
12. Podorozhnyi, V. (2023). *"Cross-border and Interterritorial Cooperation: Unrealized Potential and Opportunities."* Civil Society Institute. URL: <http://surl.li/ugxvjm>
13. Hromadskyi Prostir. (2024). *"Successful Cross-border Cooperation with the EU – Key Tips for Ukrainian Communities."* URL: <http://surl.li/uhvypus>
14. *Projects and Beneficiaries of EU Cross-border Cooperation Programs among Member States and with Neighboring or Candidate Countries*. Database. URL: <https://keep.eu/countries-and-regions/>
15. Kundytskyi, O. (2017). *Cross-border Cooperation between Ukraine and EU Countries as the Foundation for the Development of the Carpathian Euroregion*. In *Contemporary Socio-Economic Issues of Polish-Ukrainian Cross-Border Cooperation: Monograph*. Warsaw: Center of European Projects, 201–224.
16. *On Approval of the State Program for the Development of Cross-border Cooperation for 2021–2027*. Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution No. 408 of 14.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021%D0%BF#Text>